

DE KENNISROTONDE

Aanvraagformulier Projectplan Ontwikkelpoject

Versie maart 2005

1. Gegevens aanvrager

Onderwijsinstelling	
Naam	1) Expertisecentrum Nederlands 2) Sardes
Postadres	1) Postbus 9104 2) Postbus 2357
Bezoekadres	1) Erasmusplein 1 2) Sint Jacobsstraat 63
Postcode/plaats	1) 6525 HT Nijmegen 2) 3511 BP Utrecht
Bankrekeningnummer	
URL schoolorganisatie	1) http://www.ru.nl/en 2) http://www.sardes.nl
Brinnummer	
Contactpersoon	
Naam	1) Expertisecentrum Nederlands John Bronkhorst 2) Sardes Hans Cohen de Lara; Berend Schonewille
Functie	1) Projectleider Expertisecentrum Nederlands en ICT 2. Projectleiders

Titel project	Vroegtijdige taalstimulering ondersteund door ICT
----------------------	---

2. Gegevens van partners in samenwerkingsverband

Uit welk samenwerkingsverband is dit project opgebouwd? Het gaat dan om scholen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en leveranciers. Hoe groot in omvang en omzet zijn de deelnemende partners?

<p>1. Expertisecentrum Nederlands, hierna te noemen EN Projectleider, verantwoordelijk voor de</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voortgang van het project, ▪ De kwaliteit van het project, ▪ De financiële en administratieve verantwoording en afhandeling van het project. <p>Inhoudelijke experts op consultancy basis. Technische ondersteuning op consultancy basis.</p>
<p>2. Sardes. Twee projectleden; ontwikkeling, scholing en implementatie materialen op locatie.</p>
<p>3. Peuterspeelzaal Gompie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Twee leidsters, ▪ Drie ouders.

4. Basisschool 't Volle Leven, Den Haag ▪ Drie leerkrachten, ▪ Drie ouders. (onderbouwteam: drie groepsleerkrachten, drie assistenten, één coördinator)	Brin: 19 TO
5. Peuterspeelzaal 't Ros Beyaart , Diemen	
6. OBS de Venser, Diemen	

3 Achtergrond project

Omschrijf hier de aanleiding van het project vanuit de onderwijspraktijk. Geef daarbij aan wat het concrete vraagstuk is waar dit project op inspeelt.

Achtergrond

In opdracht van het Ministerie van OC&W ontwikkelt het EN, samen met Sardes, een taallijn voor vroeg- en voorschoolse integratie (VVE).

Vroegtijdige stimulering van taalontwikkeling kan daardoor efficiënter tot stand komen. Tevens ontstaat een longitudinale structuur doordat koppeling aan de tussendoelen voor taalonderwijs (onderbouw en bovenbouw) kan worden gerealiseerd.

In een eerder stadium is de rol van ICT in relatie tot taalstimulering verkend, middels een prototype "ICT en taalontwikkeling bij peuters" dat binnen de taallijn VVE is ontwikkeld onder verantwoordelijkheid van EN.

Onder verantwoordelijkheid van Sardes is een scholingsmodule voor de gerichte inzet van ICT in de peuterspeelzaal ontwikkeld.

Ook in enkele andere prototypen is ervaring opgedaan met de gerichte inzet van ICT.

Het vraagstuk

Vroegtijdige stimulering van taalvaardigheid met behulp van ICT kan worden gebruikt om voorlezen en vertellen, woordenschat, mondelinge communicatie en beginnende geletterdheid te intensiveren, verbreden en verdiepen. Daarbij gaat het met name om leerlingen in achterstandssituaties in de leeftijd van 2 ½ - 6 jaar. Samenwerking met ouders is daarbij gewenst en kan, met behulp van breedband voorzieningen, worden geïntensiveerd.

Vragen waarop een antwoord moet worden gevonden zijn o.a.:

Is de woordenschat en de mondelinge communicatie middels genoemde stimulering te vergroten? Is de ouderbetrokkenheid middels genoemde stimulering te vergroten? Leidt dit tot betere resultaten bij peuters? Is modeling een bruikbaar proces in het stimuleren van voorlezen en vertellen? Is ICT breedband daarbij een effectief medium?

4. Doel van het project

Beschrijf hier wat je met het project wilt bereiken. Is het nodig de kennisrotonde te benaderen om het vraagstuk op te lossen, of zijn er reeds andere plaatsen waar de oplossing gevonden kan worden?

- Vergroten van de woordenschat van taalzwakke peuters door middel van gerichte inzet van ICT,
- Vergroten van mondelinge taalvaardigheid door middel van digitaal ondersteund voorlezen en vertellen,
- Vergroten van samenwerking tussen peuterspeelzaal, onderbouw basisschool en ouders, door middel van de inzet van gerichte ICT activiteiten,
- Via modeling bij allochtone en autochtone achterstandsouders vergroten van de bereidheid tot en vaardigheid in het voorlezen en vertellen in het Nederlands,
- Ontwikkelen van een concrete bijdrage aan de vakdidactiek Nederlands en aan de didactiek van ICT voor deze jonge leeftijdsgroep van 2 ½ - 6 jaar,
- Samenvattend gaat het bij dit project om de ontwikkeling van competenties die hiervoor nodig zijn bij ouders, leidsters peuterspeelzaal en leerkrachten basisschool; het gaat daarbij om competenties op drie niveaus, te weten a. technisch niveau b. pedagogisch/didactisch niveau en c. inhoudelijk kindondersteunend/-stimulerend niveau.

Internationaal onderzoek laat zien dat de beste resultaten zijn te behalen als de taalstimulering thuis en op de peuterspeelzaal en/of de basisschool op elkaar afgestemd zijn. Hiermee brengen we de 'home-based' en de 'center-based' – benadering in de voor- en vroegschoolse educatie bij elkaar.

Breedband ICT voorzieningen kunnen daarbij een additionele rol spelen. Ze kunnen er mogelijk ook voor zorgen dat de drempel om de peuterspeelzaal te bezoeken verlaagd wordt.

5. Doelgroep

Beschrijf voor wie het project bedoeld is en hoe je die doelgroep wilt bereiken. Het gaat er dan bijvoorbeeld om hoe je leerlingen en docenten bij de uitwerking van het project/het onderwijspraktijkvraagstuk betreft.

Het project is met name bedoeld voor kinderen met taalachterstanden die een VVE locatie bezoeken. Naast de kinderen vormen ook de ouders van de kinderen, hun leidsters in de peuterspeelzaal en de leerkrachten in de basisschool expliciet de doelgroepen van het project.

Speelzalen hebben al aangegeven behoefte te hebben aan ondersteuning met betrekking tot taalontwikkeling en ICT. Er is contact gelegd met een speelzaal en een daarbij horende basisschool in Den Haag, die deze vragen hebben geformuleerd. Leidsters krijgen aparte oefening in het werken met de apparatuur en de daarbij horende didactiek. Daarvoor worden aparte ondersteunende materialen ontwikkeld.

Ouders worden, via de speelzaal en via de basisschool, benaderd met de vraag om medewerking aan een nieuwe aanpak (uitwisseling via breedband van effectieve taalstimulering), die zowel voor hun kind als henzelf voordelen kan opleveren.

Gezocht wordt naar ondersteunende financiën, zodat de kosten van breedband gebruik, eventuele bruikleen apparatuur voor de duur van het experiment en additionele kosten gedragen kunnen worden.

6. Opzet

Vertel kort hoe je het project gaat uitvoeren en wat de bijdrage van ICT in het praktijkvraagstuk is. Hoe sluit het aan bij de reeds gerealiseerde ICT infrastructuur en diensten binnen de school. Hoe wordt gebruik gemaakt van bestaande kennis? Waarom zou deze opzet zich lenen voor de kennisrotonde?

Voorlezen en vertellen en de uitbreiding van woordenschat en mondelinge communicatie worden, in samenhang met de speelzaal en de basisschool, gedurende een aantal weken zowel op de speelzaal, de basisschool als thuis intensief ingezet. Woordenschatprogramma's komen voort uit de ankersituaties zoals die door het voorlezen en vertellen zijn opgeroepen. Na de activiteiten op de peuterspeelzaal **en** de basisschool volgt een extra voorleesactiviteit thuis. Daarbij onderscheiden we twee vormen:

- Voorlezen door een getrainde leidster binnen en buiten speelzaaluren gedurende een korte periode; reactie van ouders en kinderen. Bij dat alles wordt gewerkt met de verworvenheden uit de Taallijn VVE,
- Voorlezen door ouders; hierbij geven andere ouders en kinderen commentaar en ook de leidster en evt. externen kunnen participeren.

Een drietal gezinnen bij de peuterspeelzaal en eveneens drie gezinnen bij de basisschool wordt uitgerust met breedband verbinding, computer en webcam. De gezinnen hebben, zo mogelijk, te maken met meerdere leidsters en/of leerkrachten. Dat om een spreiding van effecten en stijlen te kunnen honoreren en ook de implementatie op de speelzalen te versnellen. Ook de speelzaal en één van de groepen in de basisschool is of wordt uitgerust met computer, webcam en breedband. Voorlees- en vertelactiviteiten kunnen door ouders op bepaalde tijden gevolgd worden op de peuterspeelzaal. Bij het voorlezen aan de peuters thuis, via breedband video conferencing zijn ouders en kinderen interactief betrokken en reageren op elkaar. Naast de al aanwezige verworvenheden uit de Taallijn VVE wordt hiervoor een praktische en bruikbare didactiek ontwikkeld. De aanpak kan zowel voor de ouders van peuterspeelzaalkinderen als voor de ouders van de basisschoolkinderen een vorm van 'modeling' betekenen. De computers worden na afloop bij EN en Sardes ingezet voor vervolgvacaties. De apparatuur zal op uitleenbasis gebruikt worden.

7. Samenwerking

Vertel wat over het projectteam. Het gaat dan niet om alleen de projectmanager. Welke samenwerkingspartner zorgt voor welke specifieke kennis/product of competenties. Welk stadium van samenwerking is er op het moment van indienen (interesse, intentie of samenwerkingsovereenkomst). Geef ook aan op wat voor niveau de partner opereert (ict-coördinator, bestuur, docent, leerling, expert).

1. Sardes kennis van VVE, mede-ontwikkelaar van de Taallijn VVE.
Hans Cohen de Lara; Berend Schonewille, verantwoordelijk voor scholingsmodule 'Taalontwikkeling en ICT bij peuters'.
Beide hebben langdurige ervaring met VVE en taalontwikkeling en daarnaast ook nog met implementatie en scholing.

<p>2. Expertisecentrum Nederlands   Ontwikkelaar van de Taallijn VVE; tussendoelen beginnende en gevorderde geletterdheid; door OC&W aangewezen expertisecentrum voor Nederlands.   Het Expertisecentrum ICT en Nederlands is actief met het ontwikkelen, implementeren en onderzoeken van praktische toepassingen voor ICT in VVE, basisonderwijs en lerarenopleiding. Het centrum heeft langdurige ervaring in het opzetten, uitvoeren en implementeren van door ICT ondersteunde vernieuwingen. Er zijn diverse e-learning omgevingen ontwikkeld die in het land worden gebruikt op basisscholen en lerarenopleidingen. Onderzoek naar de effecten hiervan vindt eveneens plaats. Binnen de taallijn VVE is recentelijk het deelproject "VVE en ICT" afgesloten met positieve resultaten. Disseminatie vindt de komende maanden plaats. Er is eveneens gewerkt aan gezinsportfolio's als middel om, met het gedigitaliseerde werk als intermediar, contacten tussen gezin en peuterspeelzaal van met name kinderen en ouders in achterstandssituaties, te intensiveren. Ook vanuit dit project is veel bruikbaar in het kader van het hier beschreven voorstel.   Het centrum beschikt over gespecialiseerde expertise op alle genoemde vakinhoudelijke deelterreinen. De betrokken experts worden geraadpleegd op consultancy basis.</p>
<p>3. Peuterspeelzaal Gompie Den Haag   Meegewerkt aan het prototype VVE en ICT. Vragen mbt het project.   Eigen investering gedaan met betrekking tot ICT. Leidsters zijn getraind in het werken met digitale camera, het werken met digitale prentenboeken en met het werken met digitale woordenschatprogramma's.</p>
<p>5. Het projectteam zal bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hans Cohen de Lara, Sardes, ▪ Berend Schonewille, Sardes, ▪ Carolien Kamphuis, Expertisecentrum Nederlands, ▪ John Bronkhorst, Expertisecentrum Nederlands (coördinatie). <p>Aan het projectteam kunnen evt. student-assistenten worden toegevoegd.</p>

8. Planning

Omschrijf in grove lijnen je planning voor het project en de eindproducten die je gaat realiseren.

<i>Product</i>	<i>start</i>	<i>einde</i>
1. Voorbereiding: afstemming met alle participanten	april 2005	mei 2005
2. Technische opzet realiseren	mei 2005	juni 2005
3. Proef met modelopstelling.	sept. 2005	sept. 2005
4. Workshops met peuterleidsters, leerkrachten en ouders. Oefenen met de techniek en didactiek	sept 2005	sept 2005
5. Thuisactiviteiten met ten minste wekelijkse frequentie	sept 2005	nov 2005
6. Beschrijving en oplevering resultaten	nov 2005	dec 2005

9. Concrete resultaten en effecten in de onderwijssituatie

Wat zijn de concrete effecten en resultaten die beoogd worden met het project. Geef hierbij niet alleen het belang van het project binnen de eigen organisatie aan maar ook hoe derden van de resultaten gebruik kunnen maken.

- Beschrijving van de toegepaste werkwijze; daarin aandacht voor de drie niveaus (techniek, pedagogiek/didactiek en inhoudelijk), voor de condities, criteria en de mogelijkheden tot invoering op de locatie,
- De toepassing wordt in de taallijn VVE geplaatst en aangegeven wordt hoe deze in het gehele perspectief past,
- Het effect van het project kan zijn dat taalstimulering via breedband verbindingen voortaan zinvol ondersteund kan worden en dat daarbij ouders betrokken kunnen worden,
- Voor alle breedband projecten kan dit een direct te implementeren techniek zijn,
- Voor brede scholen opent de aanpak extra mogelijkheden in het kader van hun missie,
- Ontwikkeling van een concrete toevoeging aan de didactiek van interactief taalonderwijs en die van ICT inzet voor jonge kinderen,
- Aansluiting thuis en peuterspeelzaal/basisschool.

10. Disseminatie concrete kennis en producten

Hoe en onder welke (eigendoms)voorwaarden stel je kennis en producten die je tijdens het project realiseert ter beschikking aan derden. Denk hierbij aan training, presentaties maar ook handleidingen of bijvoorbeeld applicaties die onder een open source software licentie worden ontwikkeld en beschikbaar gesteld.

Beschrijving:

Voorbeelden en ervaringen worden via publicatie en website ter beschikking gesteld. Trainingsmaterialen kunnen door VVE locaties worden ingezien en gebruikt.

Presentaties:

Online presentaties worden beschikbaar gesteld.

Voor grotere samenwerkingsverbanden kunnen live presentaties worden verzorgd tegen betaling.

Handleidingen via het web verkrijgbaar.

Via de eigen publiciteitskanalen (EN en Sardes) worden de resultaten verspreid (conferenties EN en Sardes; publicaties; trainingen).

Daarbij zal o.a. gebruik gemaakt worden van het consortium van de Taallijn VVE bestaande uit dertien onderwijsbegeleidingsdiensten, drie landelijke pedagogische centra en vier bibliotheken. Ook de in dat kader opgebouwde samenwerking met TV omroepen en de samenwerking binnen het programma Zappflat.nl zullen worden gebruikt.

11. Innovatie in de praktijk

Wat is het vernieuwende aan het project? We willen horen wat de toegevoegde waarde/uniciteit van het project is. Bestaat dat uit de partners, vernieuwend gebruik van ICT, het uiteindelijke product of de wijze van samenwerking. Je kan hier ook vertellen of er vergelijkbare initiatieven in Nederland of het buitenland zijn.

De mogelijkheid om de band tussen allochtone en autochtone achterstands ouders en VVE locatie te versterken, met behulp van breedband ICT, is in ons land nog niet eerder intentioneel gebruikt. Als uit deze proef blijkt dat deze aanpak kansrijk is heeft dat vergaande consequenties voor een nieuwe mogelijkheid binnen het onderwijs en de Brede School. Niet alleen bij VVE maar ook in PO en daarbuiten zou een intentioneel en goed geplande verbeterde samenwerking tussen ouders en school op deze wijze vorm kunnen krijgen. Taalonderwijs, maar ook zaakvakonderwijs, normen en waarden vervat in taal, kunnen op een intensiever en beter samenhangende wijze samen met ouders worden gecommuniceerd. Daarbij is de communicatie, zowel voor allochtone ouders als hun kinderen, een beoogd hoofddoel. Zowel ouders als kinderen leren gezamenlijk.

12. Ondersteuning

Is er behoefte aan specifieke ondersteuning door de Kennisrotonde zoals expertise, uitbreiden netwerk, het geven van training of organiseren bijeenkomsten, projectmanagement etc.

Ondersteuning bij de contacten met EZ is gewenst, zodat voorzieningen aanwezig zijn en werken. Daarbij is nodig:

- Hardware (in bruikleen),
- Kosten van breedband gebruik,
- Kosten van technische ondersteuning op consultancy basis.